

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทที่ 6 นี้จะกล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธี
ดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อนำเสนอแนวทางการสร้างหลักสูตรพัฒนารายวิชาของข้าราชการครู
สังกัดกรมอาชีวศึกษา

เป้าหมายในการวิจัย

การนำเสนอแนวทางการสร้างหลักสูตรพัฒนารายวิชาของข้าราชการครู
สังกัดกรมอาชีวศึกษา มีเป้าหมายที่จะศึกษาเพื่อตอบคำถามที่สำคัญ คือ

1. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร
2. เนื้อหาสาระของหลักสูตร
3. วิธีการให้ความรู้ตามหลักสูตร
4. สื่อการเรียนการสอน
5. การวัดผลและการประเมินผล
6. การนำหลักสูตรไปใช้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างประกอบค้ำย

กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา จำนวน 131 คน
 กลุ่มครูผู้ปฏิบัติการสอนวิชาเกษตรกรรม จำนวน 323 คน วิชาศิลปหัตถกรรม
 จำนวน 177 คน วิชาสามัญ จำนวน 348 คน และผู้บริหาร จำนวน 131 คน
 รวมกลุ่มตัวอย่างจำนวน 979 คน ซึ่งสังกัดอยู่ในสถานศึกษาของกรมอาชีวศึกษา
 ทั่วประเทศ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น ประกอบ
 ค้ำยแบบทรวจสอบรายการ (Check list) และแบบปลายเปิด (Open-Ended)
 และแบบสัมภาษณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บข้อมูลค้ำยตนเองและทางไปรษณีย์
 โดยส่งแบบสอบถาม จำนวน 979 ครั้ง ได้รับคืนมาเป็นฉบับที่สมบูรณ์ จำนวน 755 คน
 คิดเป็นร้อยละ 77.1

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSSx (Statistical
 Package for the Social Sciences) คำนวนค่าความถี่ (Frequency)
 ค้ำยร้อยละ (Percentage) และค่า ไค-สแควร์ (Chi-Square)

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม
 วิเคราะห์โดยใช้ความถี่และร้อยละ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเรื่องการปฏิบัติ ปัญหาและความ
 สำคัญของจริยธรรมของข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษา วิเคราะห์โดยใช้ความถี่
 ร้อยละและเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยใช้ค่า ไค-สแควร์

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็น เรื่อง หลักสูตรพัฒนาจริยธรรม
 ของข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษา วิเคราะห์โดยใช้ค้ำยร้อยละ และรวบรวม
 ความต้องการทางหลักสูตรโดยการเรียงลำดับความถี่

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามเรื่อง การนำเสนอแนวทางการสร้างหลักสูตรพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษา ซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม ครูผู้สอนวิชาสามัญ และผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนของ การปฏิบัติตามจริยธรรมถึง 14 ข้อ ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไปนั้น ในสภาพสังคมปัจจุบัน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนของปัญหาการปฏิบัติตามจริยธรรม ทั้ง 14 ประการของผู้ร่วมงานของผู้ตอบแบบสอบถาม ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนของความสำคัญของจริยธรรมทั้ง 14 ประการที่มีต่ออาชีพครู และความ คิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนของหลักสูตรพัฒนาจริยธรรมข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษา พอจะสรุปเป็นส่วน ๆ ได้ดังนี้คือ

1. ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่อง ความสามารถในการปฏิบัติจริยธรรมในสภาพของสังคมปัจจุบัน พบว่า

(1) ความคิดเห็น เรื่อง ความสามารถในการปฏิบัติจริยธรรม "ความรับผิดชอบ" ในสภาพของสังคมปัจจุบัน ไม่แตกต่างกันโดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม ครูผู้สอนวิชาสามัญ และผู้บริหาร มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า สามารถปฏิบัติได้สม่ำเสมอ

(2) ความคิดเห็นเรื่อง ความสามารถในการปฏิบัติจริยธรรม "ความซื่อสัตย์" ในสภาพของสังคมปัจจุบันไม่แตกต่างกันโดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม ครูผู้สอนวิชาสามัญ และผู้บริหาร มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า สามารถปฏิบัติได้สม่ำเสมอ

(3) ความคิดเห็น เรื่อง ความสามารถในการปฏิบัติจริยธรรม "ความมีเหตุผล" ในสภาพของสังคมปัจจุบันแตกต่างกัน โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม และครูผู้สอนวิชาสามัญ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า สามารถปฏิบัติได้บางครั้ง ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นผู้บริหาร มีความคิดเห็นที่สามารถปฏิบัติได้สม่ำเสมอ

(4) ความคิดเห็น เรื่อง ความสามารถในการปฏิบัติจริยธรรม "ความกตัญญูทุกเวที" ในสภาพของสังคมปัจจุบัน ไม่แตกต่างกัน โดยที่ผู้ตอบแบบ-สอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม ครูผู้สอนวิชาสามัญ และผู้บริหาร มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าสามารถปฏิบัติได้สม่ำเสมอ

(5) ความคิดเห็น เรื่อง ความสามารถในการปฏิบัติจริยธรรม "การรักษาระเบียบวินัย" ในสภาพของสังคมปัจจุบันแตกต่างกัน โดยที่ผู้ตอบแบบ-สอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม ครูผู้สอนวิชา-สามัญ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า สามารถปฏิบัติได้บางครั้ง ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นผู้บริหาร มีความคิดเห็น ว่า สามารถปฏิบัติได้สม่ำเสมอ

(6) ความคิดเห็น เรื่อง ความสามารถในการปฏิบัติจริยธรรม "ความเสียสละและอุทิศเวลาเพื่อหน้าที่ครู" ในสภาพของสังคมปัจจุบัน แตกต่างกัน โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม และผู้บริหาร มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าสามารถปฏิบัติได้สม่ำเสมอ ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาสามัญ มีความคิดเห็น ว่าสามารถปฏิบัติได้บางครั้ง

(7) ความคิดเห็น เรื่อง ความสามารถในการปฏิบัติจริยธรรม "ความสามัคคี" ในสภาพของสังคมปัจจุบัน ไม่แตกต่างกัน โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม ครูผู้สอนวิชาสามัญ และผู้บริหาร มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าสามารถปฏิบัติได้สม่ำเสมอ

(8) ความคิดเห็น เรื่อง ความสามารถในการปฏิบัติจริยธรรม "การประหยัด" ในสภาพของสังคมปัจจุบัน ไม่แตกต่างกัน โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม ครูผู้สอนวิชาสามัญ และผู้บริหาร มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า สามารถปฏิบัติได้บางครั้ง

(9) ความคิดเห็น เรื่อง ความสามารถในการปฏิบัติจริยธรรม "ความยุติธรรม" ในสภาพของสังคมปัจจุบัน ไม่แตกต่างกัน โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม ครูผู้สอนวิชาสามัญ และผู้บริหาร มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าสามารถปฏิบัติได้สม่ำเสมอ

(10) ความคิดเห็น เรื่อง ความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรม "ความอุทสาหะ" ในสภาพของสังคมปัจจุบัน แตกต่างกัน โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม และครูผู้สอนวิชาสามัญ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า สามารถปฏิบัติได้บางครั้ง ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม และผู้บริหาร มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า สามารถปฏิบัติได้ บางครั้ง ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม และผู้บริหาร มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า สามารถปฏิบัติได้สม่ำเสมอ

(11) ความคิดเห็น เรื่อง ความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรม "ความเมตตากรุณา" ในสภาพของสังคมปัจจุบัน ไม่แตกต่างกัน โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม ครูผู้สอนวิชาสามัญ และผู้บริหาร มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า สามารถปฏิบัติได้สม่ำเสมอ

(12) ความคิดเห็น เรื่อง ความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรม "hiri-โอดัปะ" ในสภาพของสังคมปัจจุบัน ไม่แตกต่างกัน โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม ครูผู้สอนวิชาสามัญ และผู้บริหาร มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าสามารถปฏิบัติได้สม่ำเสมอ

(13) ความคิดเห็น เรื่อง ความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรม "ความไม่ประมาท" ในสภาพของสังคมปัจจุบัน ไม่แตกต่างกัน โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม ครูผู้สอนวิชาสามัญ และผู้บริหาร มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าสามารถปฏิบัติได้บางครั้ง

(14) ความคิดเห็น เรื่อง ความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรม "มีความรักและศรัทธาในอาชีพครู" ในสภาพของสังคมปัจจุบัน แตกต่างกัน ถึงแม้ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม ครูผู้สอนวิชาสามัญ และผู้บริหาร มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สามารถปฏิบัติได้สม่ำเสมอ

2. ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่อง ปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า

(1) ความคิดเห็น เรื่อง ปัญหาการปฏิบัติตามจริยธรรม "ความรับผิดชอบ" ของผู้ร่วมงานของผู้ตอบแบบสอบถาม ไม่แตกต่างกัน โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม ครูผู้สอนวิชาสามัญ และผู้บริหาร มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า เป็นปัญหาในระดับปานกลาง

(2) ความคิดเห็น เรื่อง ปัญหาการปฏิบัติตามจริยธรรม "ความซื่อสัตย์" ของผู้ร่วมงานของผู้ตอบแบบสอบถาม ไม่แตกต่างกัน โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม ครูผู้สอนวิชาสามัญ และผู้บริหาร มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า เป็นปัญหาในระดับปานกลาง

(3) ความคิดเห็น เรื่อง ปัญหาการปฏิบัติตามจริยธรรม "ความมีเหตุผล" ของผู้ร่วมงาน ของผู้ตอบแบบสอบถาม แตกต่างกัน ถึงแม้ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม ครูผู้สอนวิชาสามัญ และผู้บริหาร มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า เป็นปัญหาในระดับปานกลาง

(4) ความคิดเห็น เรื่อง ปัญหาการปฏิบัติตามจริยธรรม "ความกตัญญูกตเวที" ของผู้ร่วมงานของผู้ตอบแบบสอบถาม แตกต่างกัน โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม ครูผู้สอนวิชาสามัญ และผู้บริหาร มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า เป็นปัญหาในระดับปานกลาง

(5) ความคิดเห็น เรื่อง ปัญหาการปฏิบัติตามจริยธรรม "การรักษาระเบียบวินัย" ของผู้ร่วมงานของผู้ตอบแบบสอบถาม แตกต่างกัน ถึงแม้ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม ครูผู้สอนวิชาสามัญ และผู้บริหาร มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า เป็นปัญหาในระดับปานกลาง

(6) ความคิดเห็น เรื่อง ปัญหาการปฏิบัติตามจริยธรรม "ความเสียสละและอุทิศเวลาเพื่อหน้าที่ครู" ของผู้ร่วมงานของผู้ตอบแบบสอบถาม แตกต่างกัน ถึงแม้ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม ครูผู้สอนวิชาสามัญ และผู้บริหาร มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า เป็นปัญหาในระดับปานกลาง

(7) ความคิดเห็น เรื่อง ปัญหาการปฏิบัติตามจริยธรรม "ความสามัคคี" ของผู้ร่วมงานของผู้ตอบแบบสอบถาม แยกต่างกัน โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาสามัญ และผู้บริหาร มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า เป็นปัญหาในระดับปานกลาง ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม มีความเห็นว่า เป็นปัญหาในระดับมาก

(8) ความคิดเห็น เรื่อง ปัญหาการปฏิบัติตามจริยธรรม "การประหยัด" ของผู้ร่วมงานของผู้ตอบแบบสอบถาม ไม่แตกต่างกัน โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม และผู้บริหาร มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า เป็นปัญหาในระดับปานกลาง

(9) ความคิดเห็น เรื่อง ปัญหาการปฏิบัติตามจริยธรรม "ความยุติธรรม" ของผู้ร่วมงานของผู้ตอบแบบสอบถาม ไม่แตกต่างกัน โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม และผู้บริหาร มีความเห็นสอดคล้องกันว่า เป็นปัญหาในระดับปานกลาง

(10) ความคิดเห็น เรื่อง ปัญหาการปฏิบัติตามจริยธรรม "ความอุทิศตน" ของผู้ร่วมงานของผู้ตอบแบบสอบถาม ไม่แตกต่างกัน โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม และผู้บริหาร มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า เป็นปัญหาในระดับปานกลาง

(11) ความคิดเห็น เรื่อง ปัญหาการปฏิบัติตามจริยธรรม "ความเมตตา-กรุณา" ของผู้ร่วมงานของผู้ตอบแบบสอบถาม ไม่แตกต่างกัน ถึงแม้ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม ครูผู้สอนวิชาสามัญ และผู้บริหาร มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า เป็นปัญหาในระดับปานกลาง ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม จะมีความคิดเห็นว่า เป็นปัญหาในระดับน้อย

(12) ความคิดเห็น เรื่อง ปัญหาการปฏิบัติตามจริยธรรม "hiri-โธตฺตปะ" ของผู้ร่วมงานของผู้ตอบแบบสอบถาม ไม่แตกต่างกัน โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม ครูผู้สอนวิชาสามัญ และผู้บริหาร มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า เป็นปัญหาในระดับปานกลาง

(13) ความคิดเห็น เรื่อง ปัญหาการปฏิบัติจริยธรรม "ความไม่ประมาท" ของผู้ร่วมงานของผู้ตอบแบบสอบถาม ไม่แตกต่างกัน โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม ครูผู้สอนวิชาสามัญ และผู้บริหาร มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า เป็นปัญหาในระดับปานกลาง

(14) ความคิดเห็น เรื่อง ปัญหาการปฏิบัติจริยธรรม "มีความรักและศรัทธาในอาชีพครู" ของผู้ร่วมงานของผู้ตอบแบบสอบถาม ไม่แตกต่างกัน โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม ครูผู้สอนวิชาสามัญ และผู้บริหาร มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า เป็นปัญหาในระดับปานกลาง

3. ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่อง ความสำคัญของจริยธรรมที่มีต่ออาชีพครู พบว่า

(1) ความคิดเห็น เรื่อง ความสำคัญของจริยธรรม "ความรับผิดชอบ" ที่มีต่ออาชีพครู ไม่แตกต่างกัน โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม ครูผู้สอนวิชาสามัญ และผู้บริหาร มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า มีความสำคัญต่ออาชีพครูมากที่สุด

(2) ความคิดเห็น เรื่อง ความสำคัญของจริยธรรม "ความซื่อสัตย์" ที่มีต่ออาชีพครู แตกต่างกัน ถึงแม้ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม ครูผู้สอนวิชาสามัญ และผู้บริหาร มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า มีความสำคัญต่ออาชีพครูมากที่สุด

(3) ความคิดเห็น เรื่อง ความสำคัญของจริยธรรม "ความมีเหตุผล" ที่มีต่ออาชีพครู ไม่แตกต่างกัน โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม ครูผู้สอนวิชาสามัญ และผู้บริหาร มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า มีความสำคัญต่ออาชีพครูมากที่สุด

(4) ความคิดเห็น เรื่อง ความสำคัญของจริยธรรม "ความกตัญญูแก่เวทีย" ที่มีต่ออาชีพครู ไม่แตกต่างกัน โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม

ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม ครูผู้สอนวิชาสามัญ และผู้บริหาร มีความคิดเห็น สอดคล้องกันว่า มีความสำคัญต่ออาชีพครูมากที่สุด

(5) ความคิดเห็น เรื่อง ความสำคัญของจริยธรรม "การรักษา ระเบียบวินัย" ที่มีต่ออาชีพครู แตกต่างกัน ถึงแม้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอน วิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม ครูผู้สอนวิชาสามัญ และผู้บริหาร มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า มีความสำคัญต่ออาชีพครูมากที่สุด

(6) ความคิดเห็น เรื่อง ความสำคัญของจริยธรรม "ความเสียสละและ อุทิศเวลาเพื่อหน้าที่" ที่มีต่ออาชีพครู ไม่แตกต่างกัน โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครู ผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม ครูผู้สอนวิชาสามัญ และผู้บริหาร มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า มีความสำคัญต่ออาชีพครูมากที่สุด

(7) ความคิดเห็น เรื่อง ความสำคัญของจริยธรรม "ความสามัคคี" ที่มีต่ออาชีพครู แตกต่างกัน ถึงแม้ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม ครูผู้สอนวิชาสามัญ และผู้บริหาร มีความคิดเห็นสอดคล้อง กันว่า มีความสำคัญต่ออาชีพครูมากที่สุด

(8) ความคิดเห็น เรื่อง ความสำคัญของจริยธรรม "การประหยัด" ที่มีต่ออาชีพครู ไม่แตกต่างกัน ถึงแม้ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม และผู้บริหาร มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า มีความสำคัญต่ออาชีพครูมากที่สุด ในขณะที่ ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม และผู้บริหาร มีความคิดเห็น สอดคล้องกันว่า มีความสำคัญต่ออาชีพครูมาก

(9) ความคิดเห็น เรื่อง ความสำคัญของจริยธรรม "ความยุติธรรม" ที่มีต่ออาชีพครู แตกต่างกัน ถึงแม้ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม ครูผู้สอนวิชาสามัญ และผู้บริหาร มีความเห็นสอดคล้อง กันว่า มีความสำคัญต่ออาชีพครูมากที่สุด

(10) ความคิดเห็น เรื่อง ความสำคัญของจริยธรรม "ความอุทิศตน" ที่มีต่ออาชีพครู ไม่แตกต่างกัน โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม

ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม ครูผู้สอนวิชาสามัญ และผู้บริหาร มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า มีความสำคัญต่ออาชีพครูมากที่สุด

(11) ความคิดเห็น เรื่อง ความสำคัญของจริยธรรม "ความเมตตา-กรุณา" ที่มีต่ออาชีพครู ไม่แตกต่างกัน โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม ครูผู้สอนวิชาสามัญ และผู้บริหาร มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า มีความสำคัญต่ออาชีพครูมากที่สุด

(12) ความคิดเห็น เรื่อง ความสำคัญของจริยธรรม "hiri-โศคัสปะ" ที่มีต่ออาชีพครู ไม่แตกต่างกัน โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม ครูผู้สอนวิชาสามัญ และผู้บริหาร มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า มีความสำคัญต่ออาชีพครูมากที่สุด

(13) ความคิดเห็น เรื่อง ความสำคัญของจริยธรรม "ความไม่ประมาท" ที่มีต่ออาชีพครู ไม่แตกต่างกัน ถึงแม้ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม และผู้บริหาร มีความเห็นสอดคล้องกันว่า มีความสำคัญต่ออาชีพครูมากที่สุด ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาสามัญ มีความเห็นว่า มีความสำคัญต่ออาชีพครูมาก

(14) ความคิดเห็น เรื่อง ความสำคัญของจริยธรรม "มีความรักและศรัทธาต่ออาชีพครู" ที่มีต่ออาชีพครู ไม่แตกต่างกัน โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม ครูผู้สอนวิชาสามัญ และผู้บริหาร มีความเห็นสอดคล้องกันว่า มีความสำคัญต่ออาชีพครูมากที่สุด

4. ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่อง หลักสูตรพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษา พบว่า

(1) ความคิดเห็น เรื่อง วัตถุประสงค์ของหลักสูตร ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนรวมเลือก "เพื่อสร้างพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมของข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษา" เป็นอันดับแรก และ "เพื่อสร้างค่านิยมที่ถูกต้องแก่ข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษา" เป็นอันดับรองลงมา

(2) ความคิดเห็น เรื่อง เนื้อหาของหลักสูตร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนรวมเลือก "ความคิดในลักษณะของหลักการที่จะนำไปใช้ปฏิบัติจริงได้" เป็นอันดับแรก และ "กรณีศึกษา เช่น เรื่องจริงที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดทางวินัย แล้วนำมาพิจารณาถึงข้อผิดพลาด จริยธรรมที่บกพร่อง" เป็นอันดับรองลงมา

(3) ความคิดเห็น เรื่อง รูปแบบในการพัฒนาจริยธรรม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนรวมเลือก "การฝึกอบรมหรือประชุมเชิงปฏิบัติการ" เป็นอันดับแรก และ "การปฐมนิเทศครูบรรจุใหม่" เป็นอันดับรองลงมา

(4) ความคิดเห็น เรื่อง วิธีการหรือเทคนิค พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนรวมเลือก "ฝึกปฏิบัติทางจริยธรรม" เป็นอันดับแรก และ "การอภิปรายโดยคณะวิทยากร (Panel Discussion) เป็นอันดับรองลงมา

(5) ความคิดเห็น เรื่อง สื่อ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนรวมเลือก "วีซีดี" เป็นอันดับแรก และ ชุดความรู้ "จริยธรรมของข้าราชการครู" เป็นอันดับรองลงมา

(6) ความคิดเห็น เรื่อง บุคคลผู้รับการพัฒนา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนรวมเลือก "ข้าราชการครูทั้งกรมอาชีวศึกษาทั้งหมด" เป็นอันดับแรก และ "ผู้บริหารสถานศึกษา" เป็นอันดับรองลงมา

(7) ความคิดเห็น เรื่อง วิธีการวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เลือก "การสังเกตพฤติกรรมของข้าราชการครู" เป็นอันดับแรก และ "การสอบถาม/สัมภาษณ์ นักเรียน นักศึกษา และผู้เกี่ยวข้อง" เป็นอันดับรองลงมา

(8) ความคิดเห็น เรื่อง หน่วยงานที่จะทำหน้าที่พัฒนาจริยธรรม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เลือก "กรมการศาสนา" เป็นอันดับแรก และ "หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมอาชีวศึกษา" เป็นอันดับรองลงมา

แนวทางในการสร้างหลักสูตรพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการครู สังกัด

กรมอาชีวศึกษา

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพสังคม ซึ่งได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสภาพสังคม ซึ่งประกอบด้วยผู้ประกอบอาชีพ ศึกษาในเทคนิกวิชาเกษตรกรรม ศึกษาในเทคนิกวิชาศิลปหัตถกรรม ผู้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการเกษตร และความคึกเห็นของผู้เรียนตามหลักสูตรพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษา ซึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ข้อมูลตามแบบสอบถาม เรื่อง การนำเสนอแนวทางการสร้างหลักสูตรพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษา ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามชุดนี้ประกอบด้วยครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม ครูผู้สอนวิชาสามัญ และผู้บริหาร พอจะสรุปเป็นแนวทางการสร้างหลักสูตรพัฒนาจริยธรรม โดยพิจารณาจากเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นในการวิจัยครั้งนี้ออกเป็น 2 แนวทาง คือ แนวความคิดของครูผู้ปฏิบัติการสอน ซึ่งได้แก่ ครูผู้สอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้สอนวิชาศิลปหัตถกรรม และครูผู้สอนวิชาสามัญ และแนวความคิดของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้นำแนวความคิดทั้ง 2 แนวทาง ไปขอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเป็นไปได้

และจากการตัดสินของผู้เชี่ยวชาญ (Expert Judgement) ในความเป็นไปได้ของหลักสูตรพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษา พอจะสรุปการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่พิจารณาเห็นว่า สมควรจะจัดเรียงลำดับวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้คือ เพื่อสร้างพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมของข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษา เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับจริยธรรม และเพื่อสร้างค่านิยมที่ถูกต้องแก่ข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษา

เนื้อหาของหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่พิจารณาเห็นว่า สมควรจะจัดเรียงลำดับ ลักษณะของเนื้อหาสาระไว้ดังนี้คือ ความคึกในลักษณะของหลักการซึ่งจะนำไปปฏิบัติได้จริง ข้อเท็จจริงและความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับจริยธรรมเบื้องต้นสำหรับครู

และกรณีศึกษา เช่น เรื่องจริงที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดทางวินัย แล้วนำมาพิจารณาถึงข้อผิดพลาด จริยธรรมที่บกพร่อง

จริยธรรมที่จะนำมาทำการพัฒนาให้แก่ข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษา ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ พิจารณาเห็นว่า ควรจะผสมผสานกันระหว่างความคิดของครู ผู้ปฏิบัติการสอนวิชา เกษตรกรรม ศิลปหัตถกรรม วิชาสามัญ และความคิดของผู้บริหารสถานศึกษา จริยธรรมที่สมควรจะกำหนดไว้ในหลักสูตรนี้จึงประกอบด้วยควมมีเหตุผล การรักษาระเบียบวินัย การประหยัด ความไม่ประมาท ความสามัคคี หิริ-โอตตัปปะ และมีความรักและศรัทธาในอาชีพครู ความอุทิศตน ความเสียสละ และอุทิศเวลาเพื่อหน้าที่ครู

รูปแบบ วิธีการหรือเทคนิค บุคคลที่เข้ารับการพัฒนาสื่อที่ใช้ตลอดจนบุคคลที่ควรจะได้รับพัฒนา ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่พิจารณาเห็นว่า มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ หากจะนำไปปฏิบัติจริง

การนำหลักสูตรไปใช้ ผู้เชี่ยวชาญบางคนพิจารณาว่า หน่วยงานที่เสนอไม่เหมาะสม สำหรับหน่วยงานที่มีความเหมาะสมที่สุด ตามการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ ควรจะเป็นหน่วยงานเจ้าสังกัด โดยอาศัยการประสานงาน และความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

และแนวทางในการสร้างหลักสูตรพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษาที่ได้นำเสนอไปตามแนวความคิดของครูผู้ปฏิบัติการสอนวิชาเกษตรกรรม ศิลปหัตถกรรม และวิชาสามัญ และความคิดของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่พิจารณาเห็นว่า ควรจะทำการสังเคราะห์ แนวความคิดทั้งสองใหม่เป็นแนวทางเพียงแนวทางเดียว

จากการที่ได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำการตัดสินใจความเป็นไปได้ของหลักสูตร อาจสรุปแนวทางการสร้างหลักสูตรตามความเป็นไปได้ที่ได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เสนอไปแล้วดังนี้

แนวทางการสร้างหลักสูตรพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการครู สังกัดกรม-

อาชีวศึกษา

1. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

1.1 เพื่อสร้างพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมของข้าราชการครู
สังกัดกรมอาชีวศึกษา

1.2 เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับจริยธรรม

1.3 เพื่อสร้างค่านิยมที่ถูกต้องแก่ข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษา

2. เนื้อหาของหลักสูตร

2.1 ลักษณะของเนื้อหา

2.1.1 ความคิดในลักษณะของหลักการที่จะนำไปปฏิบัติได้จริง

2.1.2 ข้อเท็จจริง และความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับจริยธรรมเบื้องต้น

สำหรับครู

2.2 จริยธรรมที่สมควรจะทำการพัฒนา

2.2.1 ความมีเหตุผล

2.2.2 การรักษาระเบียบวินัย

2.2.3 ความเสียสละและอุทิศเวลาเพื่อหน้าที่ครู

2.2.4 ความสามัคคี

2.2.5 การประหยัด

2.2.6 ความอดทน

2.2.7 หิริ-โอตฺตปฺปะ

2.2.8 ความไม่ประมาท

2.2.9 มีความรักและศรัทธาในอาชีพครู

3. วิธีการให้ความรู้ตามหลักสูตร

3.1 รูปแบบที่ใช้ตามหลักสูตร

3.1.1 การฝึกอบรมหรือประชุมเชิงปฏิบัติการ

3.1.2 การปฐมนิเทศครูบรรจุนใหม่

3.2 วิธีการหรือเทคนิคที่ใช้ตามหลักสูตร

3.2.1 การฝึกปฏิบัติทางจริยธรรม

3.2.2 การอภิปรายโดยคณะวิทยากร

3.2.3 การเผยแพร่เอกสาร ข่าวสารทางวิชาการเกี่ยวกับ

จริยธรรม

3.2.4 การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางจริยธรรมที่ได้รับเชิญมาเป็น

ครั้งคราว

3.2.5 การสัมมนาทางวิชาการ

3.2.6 การทัศนศึกษา คูงาน สถานที่ที่ได้รับการยกย่องทาง

ด้านการปฏิบัติธรรม

3.3 บุคคลที่ควรจะได้รับการพัฒนา

ควรจะเป็นข้าราชการครูทั้งกรมอาชีวศึกษาทั้งหมด แต่อาจจะเริ่มจากผู้บริหารสถานศึกษา

4. สื่อที่ใช้กับวิธีการให้ความรู้ตามหลักสูตร

4.1 วีซีดีไอเทป

4.2 ชุดความรู้ "จริยธรรมของข้าราชการครู"

4.3 ภาพยนตร์

4.4 เอกสาร สิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับศาสนา วัฒนธรรม

4.5 หนังสืออื่น ๆ ที่มีผลสนับสนุนจริยธรรม เช่น ตำราทางจิตวิทยา ฯลฯ

5. การวัดผลและการประเมินผล

5.1 วิธีการหรือเทคนิคที่ใช้วัดและประเมินผลผู้เรียนตามหลักสูตร

5.1.1 การสังเกตพฤติกรรมของข้าราชการครู

5.1.2 การสอบถาม/สัมภาษณ์นักเรียนนักศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง

5.1.3 การสำรวจตัวเองโดยใช้แบบสำรวจ

5.1.4 การทดสอบโดยใช้แบบทดสอบทางจิตวิทยา

5.1.5 การสอบถามโดยใช้แบบสอบถาม

5.1.6 การสำรวจโดยใช้สังคมมิติ

6. การนำหลักสูตรไปใช้

หน่วยงานที่ทำหน้าที่พัฒนาจริยธรรมของข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษา ควรจะเป็นการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยมีกรมเจ้า-สังกัดเป็นผู้ดำเนินการ โดยมีกรมการศาสนาเป็นผู้ให้การสนับสนุน

อภิปรายผล

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทางสภาพสังคม ผู้วิจัยได้แยกการอภิปรายผล ดังนี้

1. ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสภาพสังคม ในเรื่องจริยธรรมของผู้ประกอบการวิชาชีพเกษตรกรรม และศิลปหัตถกรรม พบว่าจริยธรรมทั้งสองกลุ่มวิชาชีพมีความสอดคล้องกัน ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความอดทน ความคิดสร้างสรรค์ การแสวงหาความรู้และความมีศรัทธาต่ออาชีพ ซึ่งเป็นไปตามคุณลักษณะของคนไทยที่มีความจำเป็นต้องปลูกฝังให้ถึงพร้อมในสถานการณ์ปัจจุบัน 10 ประการ คือ

(1) ความมีระเบียบวินัย

(2) ความซื่อสัตย์ สุจริตและยุติธรรม

(3) ความขยัน ประหยัดและยึดมั่นในสัมมาชีพ

(4) ความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ

(5) การรู้จักจักริเริ่ม วิจารณ์และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

(6) ความกระตือรือร้นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย รักและเทิดทูนชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

(7) ความมีพลานามัยสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ

(8) การรู้จักพึ่งตนเองและมีความมีอุดมคติ

(9) ความรู้สีกฎาณุมิและรู้จักห้ามปรามารุงศิลป วัฒนธรรม และทรัพยากรของชาติ

(10) การรู้จักเสียสละ มีเมตตาอารี กตัญญูกตเวที กล้าหาญและสามัคคีกัน

(ซ้ำเสียง วุฒิจันทร์ 2524 : 2)

และจากการประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรม เรื่อง แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย เมื่อวันที่ 22 - 23 มกราคม 2523 สรุปผลการประชุมโดยมีโครงสร้างของคุณลักษณะของจริยธรรมที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้ปรับปรุงแล้ว จำนวน 11 ข้อ ได้แก่

1. ความรับผิดชอบ
2. ความซื่อสัตย์
3. ความมีเหตุผล
4. ความกตัญญูกตเวที
5. การรักษาระเบียบวินัย
6. ความเสียสละ
7. ความสามัคคี
8. การประหยัด
9. ความยุติธรรม
10. ความอดุสสาหะ
11. ความเมตตากรุณา

(กรมวิชาการ 2523 : 146-157)

2. ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสภาพสังคม ในเรื่อง ข้าราชการครูใน
 สายตาของผู้ประกอบการในปัจจุบัน พบว่า สภาพเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมเข้ามามี
 อิทธิพลต่อจริยธรรมของข้าราชการครูอย่างมาก ซึ่งแผนพัฒนากำลังคนด้านจิตใจใน
 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ระยะ 2525 - 2529 ก็ได้ระบุ
 ไว้ถึงว่า สถาบันทางเศรษฐกิจของไทยมีลักษณะการค้าเสรีเกินขอบเขต ทำให้อำนาจ
 ทางเศรษฐกิจตกอยู่กับคนบางกลุ่ม และการค้าขายกับต่างประเทศเป็นไปอย่างเสรี
 อันก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมและยังสร้างอุปนิสัยฟุ้งเฟ้อขึ้นในสังคมไทย มีผล
 ทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้นอย่างรวดเร็วไม่ทันกับรายได้ มีการส่งสินค้าที่ไม่จำเป็น และ
 เหมาะสมกับสภาพสังคมอย่างไม่จำกัด ประกอบกับการโฆษณาชวนเชื่อยังไม่มีขอบเขต
 ทำให้ค่านิยมและทัศนคติต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงทิศทางไปจากเดิม จะเห็นว่าประชาชน
 จำนวนไม่น้อยใช้จ่ายค่าครองชีพฟุ้งเฟ้อโดยมิได้คำนึงถึงฐานะหรือรายได้ของตนเอง
 (สำนักงาน ก.พ. 2527 : 50) และเมื่อเปรียบเทียบงานอาชีพครูกับงานของ
 ข้าราชการอื่น ๆ จะเห็นว่า อาชีพครูเป็นงานข้าราชการที่มีรายได้ต่ำกว่าอาชีพอื่น ๆ
 อย่างมาก นอกจากนี้รายได้พิเศษต่าง ๆ เช่น การทำงานนอกเวลา หรือการออก
 ไปเยี่ยมเยียนผู้ปกครอง นักเรียน ครูไม่เคยมีรายได้พิเศษเลย ซึ่งผิดกับข้าราชการ
 อื่น ๆ เมื่อออกไปปฏิบัติงานนอกสถานที่ที่จะได้รับเบี้ยเลี้ยง ข้าราชการครูผู้น้อยส่วนมาก
 จึงตกอยู่ในฐานะยากจน ยกเว้นบางคนที่มีที่ทางพอปลูกพืชผักได้บ้างก็นับว่าดีขึ้น ส่วน
 คนที่มีเพียงเงินเดือนอย่างเดียวจะตกอยู่ในฐานะลำบาก

เมื่อเป็นเช่นนี้ ครูบางคนจึงต้องกินร่นชวนขายหารายได้พิเศษมา
 จุนเจือครอบครัว เช่น ทำการค้าขาย เป็นนายหน้าค้าประกัน เป็นต้น ซึ่งสิ่ง
 เหล่านี้ เป็นเหตุให้ครูต้องรับภาระหนักขึ้น คือ ต้องทำงานหลายอย่างไปพร้อม ๆ
 กัน จึงทำให้เกิดความบกพร่องงานในหน้าที่หลายประการ (ยนต์ ชุ่มจิต 2526 :
 59)

3. ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลทางสภาพสังคม เรื่อง ครูในความคาดหวัง
 ของผู้ประกอบการ ก็มีความสอดคล้องกับจริยธรรมทั้ง 14 ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอและ
 สอดคล้องกับลักษณะครูที่ดีตามเกณฑ์พิจารณาคุณสมบัติ เพื่อการสรรหาครูอุทิศตนเพื่อ
 คุณธรรมแห่งมาตุรฐานวิชาชีพ ของคุรุสภา พ.ศ. 2528 ในระดับวิทยาลัยต่าง ๆ ว่า

ครูควรเป็นผู้รักชาติ ประพฤติตนให้เป็นที่เชื่อถือและเป็นตัวอย่างต่อสังคม โดยมี
แนวปฏิบัติดังนี้

1. เคารพยึดมั่นสถาบันของชาติ
2. มีความรักและศรัทธาในอาชีพครู
3. มีความเมตตากรุณา
4. มีเหตุผล
5. เป็นผู้ตรงต่อเวลา
6. มีความเสียสละ และอุทิศเวลาเพื่อหน้าที่ครู
7. มีความสุขภาพ หั้งกาย วาจา และใจ
8. มีความซื่อสัตย์ สุจริต
9. ไม่ประพฤติตนสุรุ่ยสุร่าย เสเพล
10. เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความเป็นประชาธิปไตย
11. มีความอดกลั้น ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค
12. ประพฤติตนดี มีวินัย รักษาจรรยาบรรณและวินัยตามระเบียบ

ประเพณีครู

13. มีความยุติธรรม
14. มีความรับผิดชอบ

(สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา 2528 : 11)

จากแบบสอบถามครูผู้ปฏิบัติการสอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้ปฏิบัติการสอน
วิชาศิลปหัตถกรรม ครูผู้ปฏิบัติการสอนวิชาสามัญ และผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรม
อาชีวศึกษา เกี่ยวกับความคิดเห็นในเรื่อง หลักสูตรพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการครู
สังกัดกรมอาชีวศึกษา ผู้วิจัยได้แยกการอภิปรายดังนี้

1. ความคิดเห็น เรื่อง ความสามารถปฏิบัติจริยธรรมของผู้ตอบแบบ-
สอบถาม ในสภาพสังคมปัจจุบัน พบว่า จริยธรรมทั้ง 14 ข้อ ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไปนั้น
ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนรวม มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สามารถปฏิบัติได้อยู่ใน
ระดับสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นไปตามจรรยาครูที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ได้ปรับปรุงตามความเห็นของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มีเนื้อหาสาระแบ่งออกเป็น 3 หมวด คือ หมวด 1 อุดมการณ์ของครู ประกอบด้วย ศรัทธาในอาชีพครู อุทิศตน ซื่อสัตย์และเสริมสร้างเกียรติแห่งอาชีพครู และบำเพ็ญประโยชน์ หมวดที่ 2 เอกลักษณะของครู ประกอบด้วย อุดมการณ์ รู้จักผ่อนปรน ความคุมอารมณ์ รับผิดชอบ เอาใจใส่ศิษย์ ใฝ่หาความรู้ ปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ ซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม คำนึงถึงนักเรียน ประหยัด มีวัฒนธรรมและศีลธรรม สุขภาพ และหมวดที่ 3 มาตรฐานการปฏิบัติตนของครู ประกอบด้วย ความสามัคคี ไม่หลบลี้ศาสนา รักษาชื่อเสียงของตน อุทิศเวลาให้ศิษย์และหน้าที่การงาน ถ้อยแถลงและปฏิบัติตามธรรมเนียมที่ดีของสถานศึกษา ซื่อสัตย์สุจริต ไม่มัวเมาในอำนาจเนื้อหาสาระทางวิชาการ ไม่ดูถูกเหยียดหยามผู้อื่น รักษาเกียรติของตนทางวิชาการ (ยนต์ จุมจิต 2527 : 74-76) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มงคล ภูวิกรมย์ เรื่อง การศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ปกครองที่มีต่อจริยธรรมที่คาดหวังกับจริยธรรมที่ปฏิบัติจริงของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 7 ปีการศึกษา 2524" ได้กล่าวถึง องค์ประกอบคุณลักษณะของจริยธรรม ประกอบด้วย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีเหตุผล ความกตัญญูกตเวที การรักษาระเบียบวินัย การเสียสละ ความสามัคคี การประหยัด ความยุติธรรม และความเมตตาากรุณา (มงคล ภูวิกรมย์ 2524 : 10-11)

และสำหรับความคิดเห็นเรื่อง ความสามารถปฏิบัติจริยธรรมของผู้ตอบแบบสอบถามในสภาพสังคมปัจจุบัน ก็มีความแตกต่างกันของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ จริยธรรม "ความมีเหตุผล การรักษาระเบียบวินัย ความอุทิศตน และมีความรักและศรัทธาในอาชีพครู" ซึ่งผู้วิจัยขอแยกอภิปรายเป็นประเด็น ๆ ไปดังนี้

ความมีเหตุผล ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นแตกต่างไปจากกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามอื่น ๆ จะเห็นได้ว่า ความสามารถปฏิบัติจริยธรรม "ความมีเหตุผล" ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับสามารถปฏิบัติได้สม่ำเสมอ ในขณะที่กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามอื่น ๆ มีความสามารถปฏิบัติอยู่ในระดับสามารถปฏิบัติได้บางครั้ง อาจเนื่องมาจาก ความมีเหตุผลเป็นเครื่องมือการบริหาร (Administrative Tools) (สมพงศ์ เกษมสิน 2523 : 229) ซึ่งเป็นส่วนสำคัญต่อการถือปฏิบัติที่ก่อให้เกิดความ

สำคัญในการเป็นผู้นำที่ดี นานิยม นายกองเป็นตัวอย่าง และสามารถนำองค์การไปสู่ความสำเร็จได้ และ ความมีเหตุผล ก็เป็นเครื่องมือหนึ่งในเครื่องมือรักษาหน้าที่ตำแหน่ง ส่วนหนึ่งของเครื่องมือการบริหาร ในการปฏิบัติการทำงานนั้น ผู้นำหรือผู้บังคับบัญชาจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากผู้ร่วมงานช่วยกันปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผลการปฏิบัติงานจะเป็นเครื่องวัดความสามารถของผู้บังคับบัญชาว่าเป็นผู้ที่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่นั้น ๆ หรือไม่

การรักษาระเบียบวินัย ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นแตกต่างไปจากกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามอื่น ๆ จะเห็นได้ว่า ความสามารถปฏิบัติจริยธรรม "การรักษาระเบียบวินัย" ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับสามารถปฏิบัติได้สม่ำเสมอ ในขณะที่กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามอื่น ๆ มีความสามารถปฏิบัติอยู่ในระดับสามารถปฏิบัติได้บางครั้ง อาจเนื่องมาจากเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการรักษาระเบียบวินัยของสถานศึกษานั้น ๆ จึงมีความสามารถที่จะปฏิบัติได้อย่างสม่ำเสมอ ทรนทรส โชติคุณุชร มีความเห็นว่า หน้าที่ของการบริหารหลัก ประการที่ 2 คือ ภาระหน้าที่ของผู้บริหาร ก็คือ

1. เป็นเรื่องการวางแผนการจกองค์การ
2. การบังคับบัญชางาน
3. การประสานงาน
4. การควบคุม

(ทรนทรส โชติคุณุชร 2524 : 124) ซึ่งเมื่อพิจารณาหน้าที่ของผู้บริหารในส่วนนี้แล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่สามารถปฏิบัติจริยธรรม "การรักษาระเบียบวินัย" อยู่ในระดับสม่ำเสมอจึงจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารที่ดีได้

ความอดุทธาหะ ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ในเรื่องของความสามารถปฏิบัติจริยธรรมนี้ ความอดุทธาหะนับเป็นจริยธรรมพื้นฐานหนึ่งใน 11 ของโครงสร้างของคุณลักษณะของจริยธรรม ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิได้ปรับปรุงแล้ว โครงสร้างของคุณลักษณะของจริยธรรมนี้ได้จากการประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย ซึ่งจัดโดยกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 22-27 มกราคม 2523 ความอดุทธาหะ หมายถึง ความพยายามอย่างเข้มแข็ง เมื่อให้เกิดความสำเร็จในการงาน

และจริยธรรม "มีความรักและศรัทธาในอาชีพครู" ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นแตกต่างกันในเรื่องความสามารถปฏิบัติจริยธรรม จริยธรรม "มีความรักและศรัทธาในอาชีพครู" เป็นจริยธรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการประกอบอาชีพครู โดยที่ ยนต์ ชุมจิต โต้แย้งว่า จริยธรรมข้อนี้เป็นอุดมการณ์ของครูตามจรรยาครู โดยที่จะต้องมีความรู้จึกและเข้าใจในบทบาทหน้าที่ครู อุทิศเวลา มีความภาคภูมิใจและมีความสุขต่อการปฏิบัติงานนั้น ๆ (ยนต์ ชุมจิต 2527 : 28) ซึ่งท่านพุทธทาสภิกขุ ได้กล่าวไว้ว่า ค่าของครูจะตั้งอยู่ในฐานะของบุรุษบุคคลไม่ใช่ลูกจ้าง พวกที่ล้มอุดมคติกลายเป็นลูกจ้างโดยไม่รู้สึกตัว มีหน้าเข้าประณามอาชีพของครูว่าเป็นเพียงเรือจ้าง ครูชนิกที่เป็นลูกจ้างนั้นประณามอาชีพครูว่าเป็นเพียงเรือจ้างก็คือ ประณามตัวเอง เหยียบย่ำเกียรติยศของตัวเอง (พุทธทาสภิกขุ 2517 : 117)

2. ความคิดเห็น เรื่อง ปัญหาการปฏิบัติตามจริยธรรมของผู้ร่วมงานของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า จากจริยธรรมทั้ง 14 ข้อที่ผู้วิจัยได้นำเสนอในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนรวมมีความเห็นว่า ปัญหาการปฏิบัติจริยธรรมของผู้ร่วมงานอยู่ในระดับปานกลาง แต่ในขณะที่ อำนวย ทะสิงค์แก และชยันต์ วรธนะภูติ มีความเห็นว่า สาเหตุของความเสื่อมในเชิงจริยธรรมในสังคมไทยมีส่วนหนึ่งคือจุดอ่อนของกลไกการศึกษาในการปลูกฝังจริยธรรม โดยที่ไม่เพียงแต่ปัญหาของคุณสมบัติและหน้าที่ของผู้สอนจริยธรรมแล้ว ครูยังไม่ได้วางตัวในฐานะเป็นตัวอย่างที่ดีให้นักเรียน ครูหลายคนไม่ได้ปฏิบัติในสิ่งที่ตนสอน ดังปรากฏอยู่เสมอว่า ครูมักจะทำเรื่องผิดศีลธรรม ครูขาดความรับผิดชอบในการสอน และขาดความรับผิดชอบต่อฐานะเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2522 : 40) และ ยนต์ ชุมจิต ก็มีความเห็นว่าครูก็คือ บุคคลคนหนึ่ง ย่อมมีความต้องการ อยากได้ อยากมี อยากเป็น มีโลก โกรธ หลง เหมือนกับบุคคลทั่วไป ฉะนั้น การที่จะตั้งความหวังไว้ว่า ครูจะเป็นอย่างนั้นอย่างนี้หรือครูจะต้องมีคุณธรรมจริยธรรมอย่างสมบูรณ์แบบนั้นย่อมเป็นการยากยิ่ง ขอเพียงแต่ทำให้ผู้ที่ตั้งใจมาเป็นครู มีสำนึกในความเป็นครู และตั้งใจประพฤติปฏิบัติตนตาม

หลักคุณธรรมได้เหนือกว่าบุคคลทั่วไปก็ย่อมเป็นการดีมีใช้น้อย ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมสำหรับครูนี้เมื่อมากมาย หากจะทำการสรุปพอจะจำแนกเป็น 2 ประเด็นสำคัญ คือ

1. ปัญหาคุณธรรมสำหรับครูประจำการ

สาเหตุของปัญหาคุณธรรมสำหรับครูนี้เมื่อมาก ที่สำคัญ ๆ ได้แก่

1) ปัญหาทางเศรษฐกิจ

2) ปัญหาทางสังคม ซึ่งได้แก่ การมีวเมาในอบายมุขต่าง ๆ

รวมถึงความฟุ้งเฟ้อ

3) ปัญหาทางศีลธรรม

2. ปัญหาคุณธรรมเกี่ยวกับการผลิตครู

(บันทึก ชุมจิต 2527 : 58-69)

หากเราจะมองกันในสภาพสังคมไทยโดยภาพรวมแล้วจะเห็นได้ว่าสภาพปัจจุบันทางจริยธรรมในสังคมไทยนี้เมื่อลักษณะที่น่าเป็นห่วง และสมควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข หรือทำการป้องกันมิให้เลวร้ายยิ่งขึ้นในชนรุ่นหลัง ทั้งนี้เพราะหลักฐานการวิจัยหลายเรื่อง แสดงว่า จิตลักษณะที่สำคัญต่อจริยธรรมของบุคคลนั้นยากต่อการปลูกฝังและยังมีการใช้วิธีอบรมเลี้ยงดูเด็กที่ไม่เอื้อต่อการปลูกฝังลักษณะนี้เสียเป็นส่วนใหญ่ ส่วนจริยศึกษาในโรงเรียนนั้นก็ยังไม่มุ่งหมายโดยตรงที่จะปลูกฝังจิตลักษณะที่ได้รับการพิสูจน์แล้วว่าสำคัญต่อพฤติกรรมทางจริยธรรมของคนไทย แม้เมื่อเขาจะคนไทยจะมีจิตลักษณะที่สำคัญนี้อย่างสูง แต่ถ้าอยู่ในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ยั่วใจให้ไกลจากการเอาราววัลเป็นเครื่องล่อล่อ และการที่เขาจะฐานะยากจนและเค็กลงสลัม หรือแม้แต่เด็กประเภทอื่น ๆ โดยทั่วไปขาดตัวแบบที่ดี มีแต่การเสนอตัวแบบที่ไม่เหมาะสมทางสื่อมวลชน ก็จะทำให้เด็กหรือแม้แต่ผู้ใหญ่ที่ได้รับการปลูกฝังจิตลักษณะทางจริยธรรมมาแล้วอย่างเต็มที่ เกิดการผละถอยทางจิตใจให้มีการกระทำที่เลวทรามไปได้โดยง่าย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2524 : 52)

3. ความคิดเห็น เรื่อง ความสำคัญของจริยธรรมที่มีต่ออาชีพครู พบว่าจริยธรรมทั้ง 14 ข้อ ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไปนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนรวม มี

ความเห็นสอดคล้องกันว่า มีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องด้วยครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในการพัฒนาจริยศึกษา เพราะเป็นทั้งตัวแบบของการประพฤติปฏิบัติชอบ มีคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนนักศึกษา และเป็นผู้อบรมสั่งสอน ถ่อมเถลาและปลุกฝังให้นักเรียน นักศึกษาเป็นผู้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งนี้ครูต้องเป็นผู้มีศรัทธาอย่างแท้จริง มีความภาคภูมิใจในอาชีพของตน มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงานสูงทำงานเต็มสติปัญญา ความสามารถ อนุเคราะห์ผู้อื่นอย่างเต็มที่ หลีกเลียงกเว้นจากการประพฤติปฏิบัติใด ๆ อันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียแก่การงานในหน้าที่ของตน เป็นผู้มิอุกมคคหหรือ มีอุกมการณ์ในการทำงาน มิใช่เป็นครูเพื่อเห็นแก่ ตำแหน่ง เงินทอง ชื่อเสียง ยกย่องกราบไหว้ว่าเป็นปูชนียบุคคล แต่ทำงานเพื่อความเจริญก้าวหน้าของงาน เพื่อให้งานนั้นมีผลในการนำความเจริญ งามงาม และความสุขมาสู่ชีวิตของนักเรียน นักศึกษา ของสังคม ประเทศชาติ และมนุษยชาติ (ชาเลื่อง วุฒิจันทร์ 2524 : 121) และจริยธรรมทั้ง 14 ข้อที่นำเสนอนี้เป็นจริยธรรมที่สอดคล้องกับจริยธรรมที่ควรจะต้องปลุกฝังให้มีขึ้นกับคนไทยในปัจจุบัน ในฐานะครูคือผู้ถ่ายทอด จริยธรรมทั้ง 14 จึงเป็นจริยธรรมที่มีความสำคัญต่ออาชีพครูในระดับมากที่สุดโดยส่วนรวม

และสำหรับความคิดเห็น เรื่อง ความสำคัญของจริยธรรมที่มีต่ออาชีพครูที่มีความแตกต่างกันของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่จริยธรรม "ความซื่อสัตย์ การรักษาระเบียบวินัย ความสามัคคี และความยุติธรรม" ซึ่งผู้วิจัยขอแยกอภิปรายเป็นประเด็น ๆ ไปดังนี้

ความซื่อสัตย์ ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ในเรื่องของความสำคัญที่มีต่ออาชีพครู ยนต์ ชุ่มจิต ถือว่า ความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งก็คือความจริงใจและบริสุทธิ์ใจ ไม่ทำอะไรแบบหน้าไหว้หลังหลอก มีความจริงใจต่อตนเอง ครอบครัว ลูกศิษย์ ผู้บังคับบัญชา และผู้ร่วมงาน (ยนต์ ชุ่มจิต 2527 : 53)

การรักษาระเบียบวินัย ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ในเรื่องความสำคัญของจริยธรรมที่มีต่ออาชีพครู การรักษาระเบียบวินัยเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคม จากโครงสร้างคุณลักษณะของจริยธรรม

การรักษาระเบียบวินัย หมายถึง การควบคุมความประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องและ
เหมาะสมกับจรรยาบรรณ ข้อมบังคับ ข้อตกลง กฎหมายและศีลธรรม
(กรมวิชาการ 2523 : 151) ไม่ว่าจะเป็นการรักษาระเบียบวินัยในการบริโภค
การอุปโภค ที่สถานที่ หรือในการปกครอง รวมทั้งการรักษาระเบียบวินัยภายใน
ใจแก่ ห่วงที่ กิริยา วาจา และใจ

ความสามัคคี ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ในเรื่อง
ความสำคัญของจริยธรรมที่มีต่ออาชีพครู ความสามัคคีเป็นจริยธรรมพื้นฐานที่มีความ
จำเป็น และมีความสำคัญต่ออาชีพครูอย่างยิ่งประการหนึ่ง ด้ยว่า ความสามัคคี
หมายถึง ความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ร่วมมือกระทำกิจการให้สำเร็จ
ลุล่วงด้วยดี โดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว (กรมวิชาการ 2523 :
154)

ความยุติธรรม ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นแตกต่างกันในเรื่อง
ความสำคัญของจริยธรรมที่มีต่ออาชีพครู ในฐานะที่ครูคือผู้สั่งสอน เป็นผู้ตัดสิน
แม้แต่ในเรื่องการตัดสินผลการเรียน คะแนนความประพฤติ ความยุติธรรมมีความ
สำคัญอย่างมาก โดยที่ครูจะต้องให้คะแนนอย่างเที่ยงตรงและยุติธรรม มิฉะนั้น
จะเกิดสิ่งที่เราเรียกว่า "คอรัปชั่นทางการศึกษา" คือ การใช้คะแนนเป็นเครื่องมือ
ต่อรองกับเด็กทางบ้านอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับคะแนนนั้น ฉะนั้นถ้าครูทำเช่นนั้น จะ
เป็นการทำลายโอกาสของการพัฒนาลักษณะความเชื่ออ่านใจในตนของเด็กเป็นอย่างมาก
ลักษณะที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการที่เด็กจะมีความอยากกระทำพฤติกรรมที่เหมาะสม
ต่าง ๆ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2526 : 45)

เป็นที่น่าสังเกตอยู่ประการหนึ่ง จากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม
ในเรื่อง ความสำคัญของจริยธรรมที่มีต่ออาชีพครู ครูผู้ปฏิบัติการสอนวิชาเกษตรกรรม
วิชาศิลปหัตถกรรม วิชาสามัญ และผู้บริหาร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามต่าง ๆ นั้น
มีความเห็นว่า ความสำคัญของจริยธรรม "การประหยัด และความไม่ประมาท"
ที่มีต่ออาชีพครู อยู่ในระดับต่ำกว่าจริยธรรมอื่น ๆ ที่ได้นำเสนอไปแล้ว ทั้ง ๆ ที่
จริยธรรมทั้ง 2 ประการ มีความสำคัญต่ออาชีพครูไม่ยิ่งหย่อนกว่าจริยธรรมข้ออื่น ๆ
โดยที่การประหยัด หมายถึง การใช้สิ่งทั้งหลายพอเหมาะพอควร ให้ได้ประโยชน์มาก

ที่สุด ไม่ยอมให้มีส่วนเกินมากนัก รวมทั้งการรู้จักระมัดระวัง รู้จักยับยั้งความ
ต้องการให้อยู่ในกรอบและขอบเขตที่พอเหมาะพอควร (กรมวิชาการ 2523 : 155)
ซึ่งการไม่ประหยัคนี้อาจเป็นสาเหตุหนึ่งของปัญหาทางสังคมที่ทำให้จริยธรรมของครู
เสื่อมทรามลง (ยงค์ ชุมจิต 2526 : 61) ไม่ว่าจะจะเป็นความฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ
หลงใหลในวัตถุความสนุกสนานเพลิดเพลิน ความอยากได้หน้าได้ตา

และความไม่ประมาท พจนานุกรมพุทธศาสตร์ได้ให้คำอธิบายไว้ว่า ความ
ไม่ประมาท คือ ความเป็นอยู่อย่างไม่ขาดสติหรือความเพียรที่มีสติเป็นเครื่อง
เร่งเร้าและควบคุม ได้แก่ การดำเนินชีวิตโดยมีสติเป็นเครื่องกำกับความประพฤติ
ปฏิบัติและการกระทำทุกอย่างระมัดระวังตัว ไม่ยอมถดถอยไปในทางเสื่อม แต่ไม่
ยอมพลาดโอกาส สำหรับความตั้งงามและความเจริญก้าวหน้า ตระหนักในสิ่งที่พึงทำ
และพึงละเว้น กระทำการด้วยความจริงจังรอบคอบและรุดหน้าเรื่อยไป
(พระราชกรณีย 2528 : 67)

ความคิดเห็น เรื่อง หลักสูตรพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการครู สังกัดกรม-
อาชีวศึกษา

1. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร จากผลการวิจัยพบว่า ความต้องการของ
ข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษา ในเรื่อง วัตถุประสงค์นี้ มีความต้องการ
วัตถุประสงค์ที่ว่า เพื่อสร้างพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมของข้าราชการครู สังกัดกรม-
อาชีวศึกษา ซึ่งเป็นไปตามลำดับขั้นของการสร้างหลักสูตรของ Taba หลังจากสำรวจ
ความต้องการและความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม คือ การตั้งวัตถุประสงค์ของการ
ศึกษาคตามสังคมต้องการ (Formulations of Objectives) (Hilda Taba 1962:12)
วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมของข้าราชการครู สังกัดกรม-
อาชีวศึกษา นั้น เป็นจุดมุ่งหมายระดับ The Affective Domain จาก
Taxonomy of Education ซึ่งหมายถึงการเรียนรู้ทางด้านทัศนคติ ค่านิยม
ความสนใจและความซาบซึ้ง ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในแต่ละบุคคล และอาจจะนำ
วัตถุประสงค์นี้เป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมได้ด้วย สมิทร คุพานุกร สรุปไว้ว่า
จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. การกำหนดพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้
2. การกำหนดเงื่อนไข หรือสถานการณ์ซึ่งผู้เรียนจะแสดงพฤติกรรม

นั้นออกมา

3. การกำหนดขอบเขต หรือมาตรการที่จะใช้วัดความสำเร็จของพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกมา (สมิทร คุณานุกร 2520 : 68)

2. เนื้อหาสาระของหลักสูตร จากผลการวิจัยพบว่า ความต้องการของข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษา ในเรื่อง เนื้อหาสาระ นี้ มีความต้องการเนื้อหาในลักษณะ ความคิดในลักษณะของหลักการที่จะนำไปใช้ปฏิบัติจริงได้ ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการเลือกเนื้อหาวิชา ของ Smith , Stanley & Shores (อ้างในสันต์ ชรรมบำรุง 2527 : 59-60) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า มีหลักเกณฑ์

1. มีคุณค่าและมีประโยชน์ในการที่จะถ่ายทอดต่อไป
2. มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต
3. สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน
4. เนื้อหาที่ช่วยให้สามารถดำรงสังคมไว้ได้อย่างปกติสุข และช่วยส่งเสริม

พัฒนาการของสังคมประชาธิปไตย

และสันต์ ชรรมบำรุง ได้เพิ่มเติมไว้ หลักเกณฑ์ของผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวนี้ อาจเพิ่มเติมได้ว่า เนื้อหาที่เหมาะสมแก่การปฏิบัติจริงของผู้เรียน ให้สามารถปฏิบัติได้

3. รูปแบบในการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการครู จากผลการวิจัยพบว่า ความต้องการของข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษา ต้องการรูปแบบของการฝึกอบรมหรือประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นอันดับแรก ซึ่ง ชาญชัย ลวิตรังสิมา (2520 : 4) กล่าวว่า การฝึกอบรม หมายถึง การเพิ่มพูน ความรู้ ความชำนาญงาน และทัศนคติของบุคคล เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมในลักษณะที่สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์การ และสภาพแวดล้อมโดยทั่วไป ซึ่งจะช่วยให้บุคคลมีประสิทธิภาพในการทำงานสูงยิ่งขึ้น และมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การฝึกอบรมจึงเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้หน่วยงานสามารถแก้ปัญหาบางอย่างที่เกิดจากการปฏิบัติงานของบุคคล ลดการสูญเสียเวลา และแรงงานรวมทั้งเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญ ความพอใจ

และเต็มใจที่จะทำงานต่อไป เป็นการช่วยให้หน่วยงานเพิ่มพูนประสิทธิภาพและประสพ-
ความสำเร็จในการบริหารงานได้ (เคนพงษ์ พลละคร 2520 : 37)

4. วิธีการหรือเทคนิค จากผลการวิจัยพบว่า ความต้องการของ
ข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษา ต้องการวิธีการหรือเทคนิค "ฝึกปฏิบัติทาง
จริยธรรม" เป็นอันดับแรก ซึ่งวิธีการนี้เป็นวิธีการพัฒนาลักษณะจิตใจอย่างหนึ่ง
ซึ่งเรียกได้ว่า วิธีพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคต ที่ ดวงเดือน พันธุมนาวิน ได้เสนอแนะ
ไว้ในการพัฒนาจิตใจของข้าราชการ วิธีพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตนี้ เป็นวิธีพัฒนาให้
บุคคลรู้จักที่จะคาดถึงสิ่งที่จะเกิดกับตนในอนาคต อันเนื่องจากการกระทำ หรือการ
งดเว้นการกระทำของตนในปัจจุบัน รู้จักเปรียบเทียบผลที่จะเกิดในปัจจุบันกับผลที่จะ
เกิดในอนาคต และถ้ามองเห็นความสำคัญของผลในอนาคตมากกว่าผลในปัจจุบัน
ที่ต้องฝึกหัดให้มีจิตแก่กล้า บังคับตัวบังคับใจตนให้อดใจรอได้ (สำนักงาน ก.พ. 2527
: 13) และหากจะพิจารณาความกระบวนการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ : ไตรสิกขา
แล้วจะเห็นว่า วิธีฝึกปฏิบัติทางจริยธรรม เป็น

อภิสลสิกขา	การฝึกหัดอบรม ควบคุมกายและวาจา
อภิจิตสิกขา	การฝึกหัดคิดและอบรมจิตใจ
อภิปญญาสิกขา	การฝึกหัดอบรมเพื่อความรู้ระดับสูง

(สุนน อมรวิวัฒน์ 2528 : 34) และการฝึกปฏิบัติทางจริยธรรมนี้ เป็นการปฏิบัติจริง
ของผู้เรียน และต้องเป็นการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจึงจะได้ผลบรรลุตามวัตถุประสงค์
ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้เรียนในเรื่อง ข้อเสนอแนะ โดยทั่วไปว่า การ
ปฏิบัติจริยธรรมได้ผลหรือไม่นั้น จะต้องมี การปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

5. สื่อที่ใช้ในหลักสูตรพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีว-
ศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความต้องการ วีซีโอ ใช้เป็นสื่อ
ในหลักสูตรพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการครู เป็นอันดับแรก วีซีโอ เป็นความ
ก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ที่สามารถบันทึกภาพและเสียงเอาไว้ในรูปของคลื่นแม่เหล็ก-
ไฟฟ้า ที่สามารถนำไปใช้ได้อย่างสะดวก สื่อการสอนที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพ
การเรียนการสอน จะต้องกระตุ้นความสนใจให้ผู้เรียน เกิดความรู้สึกลอยอยากเรียน

เพราะธรรมชาติของมนุษย์ย่อมอยากรู้อยากเห็นในสิ่งต่าง ๆ อยู่แล้ว (กาญจนา
คุณารักษ์ 2527 : 145)

6. บุคคลที่ควรจะได้รับการพัฒนาตามหลักสูตรพัฒนาจริยธรรมของ
ข้าราชการครู จากการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความต้องการให้
ข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษาทั้งหมด ซึ่งเป็นไปตามความคิดทั่วไปของ
ข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษาที่เห็นว่า ควรจะเผยแพร่ไปในวงกว้าง ไม่ควร
กำหนดเฉพาะบุคคลไป

7. วิธีการวัดผลประเมินผลตามหลักสูตรพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการครู
พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความเห็นว่า วิธีการวัดผลประเมินผลผู้เรียน
ควรจะใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมของข้าราชการครู เป็นอันดับแรก ตามหลักพฤติกรรม
ศาสตร์ จะมีสิ่งหนึ่งจะมาเป็นเครื่องกำหนดให้บุคคลตัดสินใจว่าจะมีพฤติกรรมอะไร
สิ่งที่มาทำให้บุคคลตัดสินใจนั้น ก็คือ ความเชื่อ ทัศนคติ และค่านิยม (ดวงเดือน
พันธุมนาวิน 2527 : 81)

8. หน่วยงานที่จะทำหน้าที่พัฒนาจริยธรรม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม
ส่วนใหญ่ มีความเห็นว่า กรมการศาสนา สมควรเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่นี้อยู่ใน
อันดับแรก ซึ่งอาจเป็นเพราะความคาดหวังของบุคคลทั่วไปต่อดกรมการศาสนา
อำนาจหน้าที่ของกรมการศาสนาที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมก็คือ เชิญชวนบำรุง และ
ส่งเสริมเผยแพร่พระพุทธศาสนาให้ถาวรมั่นคง และจัดการวิจัยศึกษาแก่นักเรียน
นักศึกษา และประกอบโดยใช้หลักธรรมในศาสนาเป็นหลัก อุดหนุนส่งเสริมและ
ประสานงานในองค์การสมาคมเอกชน และสถานศึกษาต่าง ๆ ทำเนียบการให้การ
ศึกษาอบรมทางค่านิยมแก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชน (สำนักงาน
ปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ 2525 : 13)

เมื่อนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิด ความต้องการของผู้เรียน ที่ได้จาก
ผู้ตอบแบบสอบถาม ที่เป็นครูผู้ปฏิบัติการสอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้ปฏิบัติการสอนวิชา
ศิลปหัตถกรรม ครูผู้ปฏิบัติการสอนวิชาสามัญ และผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรม-
อาชีวศึกษา และข้อมูลสภาพสังคมจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

และศิลปหัตถกรรม พอจะสรุปได้เป็นแนวทางในการสร้างหลักสูตรพัฒนาหลักสูตร
 จริยธรรมของข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษา เป็น 2 แนวทาง คือ ตามความคิด
 ของครูผู้ปฏิบัติการสอน ประกอบด้วยครูผู้ปฏิบัติการสอนวิชาเกษตรกรรม ครูผู้ปฏิบัติ
 การสอนวิชาศิลปหัตถกรรม ครูผู้ปฏิบัติการสอนวิชาสามัญ และตามความคิดของ
 ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งความคิดของทั้ง 2 แนวความคิดนี้มีทั้งสอดคล้องกันและ
 แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามบทบาทและหน้าที่ กล่าวคือ ครูผู้ปฏิบัติการสอน มีบทบาท
 และหน้าที่ในฐานะผู้อำนวยความสะดวก ในฐานะเพื่อนและผู้ให้คำปรึกษาแก่นักเรียน
 ในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของชุมชนในโรงเรียน และในฐานะสมาชิกของสมาคมวิชาชีพ
 อัลล์พอร์ต (Allport) (อ้างใน ชีระพร อูวรรณโณ : 1/11) อธิบายว่า
 การกระทำจำนวนมากที่คนเรากระทำไปก็ด้วยเหตุผลที่ว่าเรามีตำแหน่งหรือบทบาทใน
 สังคมอันซับซ้อน และเหตุที่เขาเป็นสมาชิกหนึ่งในวัฒนธรรม ในขณะที่ผู้บริหาร
 สถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ในฐานะของผู้บริหารอีกโสดหนึ่ง นอกเหนือไปจากฐานะของ
 ข้าราชการครูคนหนึ่ง

จากทั้งสองแนวความคิดในการสร้างหลักสูตรพัฒนาจริยธรรมมีความสอดคล้อง
 กัน โดยมีความเห็นว่า วัตถุประสงค์ที่ควรจะเน้นเป็นอันดับแรก ก็คือ เพื่อสร้าง
 พฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมของข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษา ซึ่งถือว่าเป็น
 จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม ที่ประกอบไปด้วย การกำหนดพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้
 (Observable behavior) การกำหนดเงื่อนไข หรือสถานการณ์ซึ่งผู้เรียนจะ
 แสดงพฤติกรรมนั้นออกมา (Conditions) และการกำหนดขอบเขต หรือมาตรการ
 ที่จะใช้วัดความสำเร็จของพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกมา (Extent or Criterion)
 (สมิทร คุณานุกร 2523 : 68) ซึ่งวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างพฤติกรรมที่ถูกต้อง
 เหมาะสมของข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษา หากจะจัดลำดับตามประเภทของ
 เนื้อหาสาระจะเริ่มต้นด้วย ข้อเท็จจริง และความรับผิดชอบ ความคิดรวบยอดและ
 หลักการ การแก้ปัญหาและการคิดสร้างสรรค์ ความสามารถและลักษณะทางกาย
 และเจตคติและค่านิยม (สังค อูทรานันท์ 2526 : 70-71) สำหรับลักษณะของ
 เนื้อหาความคิดของทั้ง 2 กลุ่ม คือ ครูผู้ปฏิบัติการสอนและผู้บริหารสถานศึกษา มี
 ความคิดสอดคล้องกันในแง่ของเนื้อหาสาระควรจะไปใช้ปฏิบัติได้จริง ในการที่ให้

ผู้เรียนได้เลือกลักษณะของเนื้อหาสาระเอง ซึ่งเป็นไปตามลักษณะที่ศึกษาของเกณฑ์
 การคัดเลือกเนื้อหาสาระ คือ เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นและความสนใจ
 ของผู้เรียน (Appropriateness to the Need and Interests of the
 Student) ซึ่งความต้องการจำเป็นของผู้เรียน มี 2 ด้าน คือ 1. ในด้านตัว
 ผู้เรียน คำนึงถึงความต้องการทางจิตใจ (Psychological Need) ซึ่งประกอบ
 ด้วยธรรมชาติทางชีววิทยาของมนุษย์ ความต้องการในด้านอาหาร กิจกรรม การ
 พักผ่อน ความต้องการทางด้านสังคม (Social Needs) ความต้องการความ
 มั่นคง และสถานภาพและความต้องการทางด้านความเป็นตัวของตัวเอง 2. ในด้าน
 ความต้องการจำเป็นที่เกิดจากสังคม แต่ละสังคมย่อมมุ่งหวังสิ่งต่าง ๆ ที่จะให้เกิด
 ในตัวผู้เรียน เช่น เจตคติหรือค่านิยมบางอย่างที่สังคมพึงปรารถนา 3. ความ
 ต้องการทางการศึกษา ผู้เรียนทั้งสองกลุ่มได้เลือก ความคิดในลักษณะหลักการที่จะ
 นำไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งจัดอยู่ในประเภทของเนื้อหาสาระระดับของกระบวนการคิด
 (Process of thinking) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญของมนุษย์ที่จะนำไปใช้ในการ
 ดำรงชีวิตประจำวัน (สงัก อุทรานันท์ 2527 : 867) วิธีการหรือรูปแบบของการ
 จัดหลักสูตรพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษา แนวความคิด
 ของทั้งสองกลุ่ม มีความคิดสอดคล้องกันว่า ควรจะใช้วิธีการฝึกอบรมหรือประชุมเชิง
 ปฏิบัติการ เป็นอันดับแรก การฝึกอบรมเป็นวิธีการพัฒนาบุคคลวิธีการหนึ่ง ซึ่งเป็น
 กระบวนการที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบเพื่อที่จะหาทางให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และ
 ทักษะของผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ดีขึ้น (ชงชัย
 สันติวงษ์ : 142) และยังคงเป็นวิธีการที่มีผู้นำไปใช้ในการพัฒนาจิตใจ คือ การ
 ฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนาจิตใจเพื่อพัฒนาชุมชนแบบผสมผสานแนวใหม่ ซึ่งมีนโยบาย
 และปรัชญาไว้ว่า จะพัฒนาบุคคลผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้มีคุณธรรมอันจะนำไปสู่การ
 พัฒนาประเทศชาติ ให้มีความสงบเรียบร้อย และรุ่งเรือง คือ ความเสียสละเพื่อ
 ส่วนรวม ความร่วมมือร่วมใจกับผู้อื่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความสำนึกในศักดิ์ศรี
 ของความเป็นมนุษย์ของตนเองและผู้อื่น การรู้จักพึ่งตนเอง และการละเว้นอบายมุข
 เพราะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา ทั้งจะมุ่งสร้างสรรความเป็นผู้นำในการพัฒนาตาม
 แนวทางการพัฒนาชุมชนชีวิตใหม่ให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ
 และทักษะ (สำนักงาน ก.พ. 2527 : 31)

และแนวความคิดของทั้งสองกลุ่มในการนำเสนอแนวทางการสร้างหลักสูตรพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษา ที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ แนวความคิดในเรื่อง หน่วยงานที่จะทำหน้าที่พัฒนาจริยธรรมของข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษา มีความสอดคล้องกันที่จะเลือกกรมการศาสนาเป็นผู้นำที่หน่วยงานในการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษา อันเนื่องมาจากความคาดหวังของคนที่มีต่อกรมการศาสนา และความคิดที่ว่า จริยธรรมเป็นเรื่องของศาสนา และเป็นไปตามบทบาทและหน้าที่ของกรมการศาสนาที่ว่า จัดการจริยศึกษาแก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชน โดยใช้หลักธรรมในศาสนาเป็นหลัก อุดหนุนส่งเสริมและประสานงานในท้องถิ่น สมาคมเอกชน และสถานศึกษาต่าง ๆ ดำเนินการให้การศึกษาอบรมทางค่านิยมแก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชน โดยใช้หลักธรรมในศาสนาเป็นหลัก อุดหนุนส่งเสริมและประสานงานในท้องถิ่น สมาคมเอกชน และสถานศึกษาต่าง ๆ ดำเนินการให้การศึกษาอบรมทางค่านิยมแก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชน (สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ 2525 : 13) และกรมการศาสนาเองก็ได้เป็นหน่วยงานรับผิดชอบโครงการอบรมการใช้หลักธรรมในการพัฒนาข้าราชการ ร่วมกับคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพจริยธรรมข้าราชการตามนโยบายรัฐบาล ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีวัตถุประสงค์ว่า เพื่อให้ข้าราชการตระหนักถึงความสำคัญในการบริหารจัดการ และนำไปใช้ในการดำรงชีวิตและการปฏิบัติราชการประจำวัน เพื่อให้หน่วยงานในระดับกรมมีหลักและวิธีดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมข้าราชการเป็นอย่างเดียวกัน และเพื่อให้ข้าราชการกระทรวงศึกษาธิการเป็นแบบอย่างในทางคุณธรรมจริยธรรมแก่ข้าราชการในกระทรวงอื่น ๆ (กรมการศาสนา : 1)

แนวทางการนำเสนอหลักสูตรพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษา เมื่อนำมาตรวจสอบความเป็นไปได้ของหลักสูตร ตามขั้นตอนการวิจัยแล้ว โดยผู้เชี่ยวชาญซึ่งประกอบด้วยผู้ที่มีส่วนกำหนดนโยบายในการพัฒนาข้าราชการครู ผู้ที่มีส่วนดำเนินการในการพัฒนาจริยธรรมข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษา ผลการตรวจสอบความเป็นไปได้ ปรากฏว่า แนวทางการนำเสนอหลักสูตรพัฒนาจริยธรรมของ

ข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษา ควรจะมีเพียงแนวทางเดียว เป็นแนวทางที่ใช้ได้ทั้งข้าราชการครูที่เป็นผู้ปฏิบัติการสอนและผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากต่างก็เป็นข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษาด้วยกัน ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523 มีการกำหนดตำแหน่งข้าราชการครูไว้ 3 ประเภท คือ ตำแหน่งซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้สอนในหน่วยงานทางการศึกษา ตำแหน่งซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้บริหารและให้การศึกษานในหน่วยงานทางการศึกษา และตำแหน่งซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการให้การศึกษานที่ไม่สังกัดโรงเรียน วิทยาลัย หรือสถานศึกษาที่เรียกชื่ออย่างอื่นของกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงาน ก.ค., กระทรวงศึกษาธิการ 2525 : 10-11) สำหรับการอภิปรายแนวทางการนำเสนอหลักสูตรพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษา นี้ ผู้วิจัยจะทำการอภิปรายเฉพาะประเด็นที่สำคัญ ๆ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร จากความคึกของผู้เชี่ยวชาญพอจะสรุปได้ว่า ควรจะเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน จึงเน้นวัตถุประสงค์ที่ เพื่อสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสมถูกต้องของข้าราชการครู เป็นการสอดคล้องกับสภาพเป็นจริงในสังคม ซึ่งการปฏิบัติของข้าราชการครูค่อนข้างเป็นปัญหา เนื่องจากมีความสับสนในบทบาท และการที่บุคคลจะเข้าสู่ระบบราชการเป็นข้าราชการครูที่ได้รับการศึกษามาเป็นระยะยาวพอสมควร ดังนั้นวัตถุประสงค์ของหลักสูตรนี้จึงมุ่งเน้นพฤติกรรมมากกว่าการให้ความรู้ความเข้าใจอันเป็นพื้นฐานของที่มาของพฤติกรรม วัตถุประสงค์นี้อยู่ในลำดับของความมุ่งหมายทางการศึกษา (Taxonomy of Educational Objectives ที่เรียกว่า Affective Domain (จิตพิสัย) เป็นการพัฒนาคุณลักษณะจากค่านิยม (Characterization By a Value or Value Concept) โดยที่ความรู้สึก ความคิด และค่านิยมที่เกิดขึ้นมาใน Affective Domain ก่อนหน้านี้ จะพัฒนาเป็นความประพฤติ คุณสมบัติ คุณลักษณะของแต่ละบุคคล ระดับนี้เป็นระดับของการเรียนรู้ทางด้านจิตพิสัยที่สูงที่สุด พฤติกรรมที่แสดงออกมาในระดับนี้มีได้ 2 ทาง คือ การมีหลักยึดในการตัดสินใจ หรือพิจารณาสิ่งต่าง ๆ (Generalized Set) และการแสดงลักษณะและคุณสมบัติของแต่ละบุคคล (Characterization) (สุมิตร คุวานันท์ 2523 : 54)

เนื้อหาของหลักสูตรพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษา เน้นในลักษณะความคิดที่จะนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง ซึ่งเป็นแนวคิดของการจัดเนื้อหาสาระที่มีความเห็นว่า การเรียนที่สอดคล้องกับสภาพรอบตัวของผู้เรียนจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสนใจจะเรียนมากขึ้น เพราะความรู้ที่งอแงอยู่ในขอบข่ายของประสบการณ์ที่ผู้เรียนมีอยู่ ผู้เรียนจึงสามารถเห็นภาพพจน์ได้ชัดเจนตรงตามเนื้อหาและอีกประการหนึ่ง ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ไ้รับไปประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มความเข้าใจในการดำรงชีวิตมากขึ้นด้วย (สุมิตร คุณานุกร 2525 : 103) และแม้แต่โครงการอบรมการใช้หลักธรรมในการพัฒนาข้าราชการ กระทรวงศึกษาธิการ ก็มีวัตถุประสงค์เน้นการนำไปใช้ในการดำรงชีวิต และการปฏิบัติราชการประจำวัน (กรมการศาสนา : 1)

จริยธรรมที่จะนำมาทำการพัฒนา ผสมผสานระหว่างความคิดของครูผู้ปฏิบัติ การสอนและผู้บริหารสถานศึกษา โดยคำนึงถึงบทบาทและหน้าที่ครู ซึ่งประกอบด้วย การปฏิบัติการสอนที่มีคุณภาพ การปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ การเป็นแบบอย่างที่ดี และการยึดมั่นการทำประโยชน์ให้สังคม (สุรชาติ สังข์รุ่ง, สัมภาษณ์)

วิธีการวัดผลและประเมินผลผู้เรียนตามหลักสูตร มีความสำคัญมากต่อการประเมินผู้เรียน หากจะใช้พฤติกรรมที่แสดงของผู้เรียนทำการประเมินว่า ผู้เรียนได้รับการพัฒนาหรือไม่นั้น จะต้องคำนึงถึงการเสแสร้ง ด้วยจริยธรรมนั้น หมายถึง แนวทางความประพฤติและการปฏิบัติเพื่อบรรลุถึงสภาพชีวิตอันตรงคุณค่าพึงประสงค์ (ระวี ภาวิไล อ่างในคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2522 : 2) การที่คนเราจะมีพฤติกรรมอย่างใดนั้น ตามหลักพฤติกรรมศาสตร์ จะมีสิ่งหนึ่งที่จะเป็นเครื่องกำหนดให้ตัดสินใจว่าจะมีพฤติกรรมอะไร นั่นคือ ความเชื่อ ทศนคติ และค่านิยม (สำนักงาน ก.พ. 2527 : 81) ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจ เป็นเรื่องของความรู้สึก เมื่อพฤติกรรมใดเกิดขึ้น หากผลของพฤติกรรมเป็นที่พอใจก็จะเกิดพฤติกรรมเช่นนั้นซ้ำอีก ตามทฤษฎีการเสริมแรง ความเชื่อนี้ อาจจะเรียกได้ว่า เป็นความเชื่ออำนาจในตนเอง ซึ่งมีปัจจัยที่สำคัญอยู่ 4 ประการ คือ ความรู้ความสามารถ

ระบบบริหาร ผลงานและผลตอบแทน และความพอใจ ดังนั้นในการประเมินพฤติกรรม จำต้องคำนึงถึงรายละเอียดต่าง ๆ เหล่านี้ด้วย

หน่วยงานที่จะทำหน้าที่พัฒนาจริยธรรมได้ดีที่สุดก็คือ หน่วยงานเจ้าสังกัดเอง เป็นผู้ดำเนินการ โดยอาจจะอาศัยวิทยากรจากภายนอก สำหรับกรมศาสนาถึงจะมีหน้าที่ในการจัดการจริยศึกษา อุดหนุนส่งเสริม และประสานงาน และดำเนินการให้การศึกษอบรมทางค่านิยมศึกษา (สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ 2525 : 13) ก็ตาม แต่เนื่องจากยังขาดแคลนบุคลากรในค่านิยมนี้ ในทางปฏิบัติ จึงทำได้เพียงการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และในการนำหลักสูตรไปใช้จริง อาจจะต้องเพิ่มเติมหรือมีการเน้นในจริยธรรมบางประการเพื่อให้ออกคล้องกับบทบาทและหน้าที่ที่มีความแตกต่างกันออกไป

ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยครั้งนี้

1. แนวทางการสร้างหลักสูตรพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษา

1.1 หลักสูตรควรจะเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาของข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษา

1.2 ควรจะเน้นการฝึกปฏิบัติจริง และเป็นไปอย่างทั่วถึงทุกคน

1.3 การจัดหลักสูตรควรจะต้องสอดคล้องและสม่ำเสมอ

1.4 บุคคลที่ควรจะเป็นผู้เรียนตามหลักสูตร ควรจะเป็นข้าราชการครูทั้งหมดทุกคน ไม่ควรจะทำเฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

1.5 หลักสูตรควรจะต้องสอดคล้องกับความเป็นจริงในสภาพสังคมปัจจุบัน

1.6 หลักสูตรควรจะต้องสอดคล้องกับบทบาทและหน้าที่ของครู

1.7 วิธีการวัดผลและประเมินผลผู้เรียนตามหลักสูตรควรจะต้องคำนึงถึงพฤติกรรมอำพรางของผู้เรียน ซึ่งอาจจะทำให้เกิดความเข้าใจผิดในการวัดผลได้

1.8 หน่วยงานที่จะเป็นผู้พัฒนาข้าราชการครู ควรจะเป็นการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีกรมเจ้าสังกัดเป็นผู้ดำเนินการ

1.9 เมื่อมีการนำแนวทางการสร้างหลักสูตรพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษา ไปสร้างเป็นหลักสูตร เมื่อนำไปใช้ดำเนินการ ควรจะต้องมีการคำนึงถึงความรู้พื้นฐานและบทบาทหน้าที่ของผู้รับการพัฒนา เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและความต้องการของผู้รับการพัฒนา

ข. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความต้องการในการสร้างหลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการครู เฉพาะกรมอาชีวศึกษา เพียงกรมเดียว มิใช่เป็นการศึกษาความต้องการในการสร้างหลักสูตร พัฒนาจริยธรรมของข้าราชการครู สังกัดกระทรวงศึกษาธิการทั้งหมด จึงเสนอแนะในการทำการวิจัยในเรื่อง การศึกษาความต้องการในการสร้างหลักสูตรพัฒนาจริยธรรม
2. งานวิจัยในครั้งนี้เป็นเพียงการนำเสนอแนวทางการสร้างหลักสูตรพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษา จึงเสนอแนะให้มีการวิจัยในเรื่อง การสร้างหลักสูตร ตลอดจนมีการนำไปทดลองใช้จนจบกระบวนการสร้างหลักสูตร
3. เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษารวบรวมจริยธรรมที่มีรากฐานต่าง ๆ กัน อาจจะกระจุกกระจายและมีขอบเขตกว้างขวางไป จึงขอเสนอแนะให้มีการวิจัยในเรื่องการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการครูโดยยึดหลักธรรมทางพุทธศาสนา เป็นหลักสำคัญในการวิจัยแต่เพียงประการเดียว เพื่อสอดคล้องกับสภาพสังคมที่ประเทศไทย เป็นประเทศที่นับถือศาสนาพุทธเป็นหลัก
4. ปัจจุบันได้มีการดำเนินการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการและข้าราชการครูอยู่ในหลาย ๆ หน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการ เนื่องจากเป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งกระทรวงศึกษาธิการรับนโยบายมาปฏิบัติ และเป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5,6 จึงเสนอแนะให้มีการวิจัยในเรื่องของการดำเนินการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการ ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องการติดตามผลการดำเนินการที่ไต่หาไปแล้ว